

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Doct. Martini Lvtherii Avgvstiniani Theologi Synceri
Lvcvbrationvm Pars Vna, quas ædidit usq[ue] in annum
præsentem XX. Catalogum earu[m] uersa tibi pagina
indicabit. Alio Tomo, Domino Volente, ...**

Luther, Martin

Basileae, 1520

VD16 L 3411

Praestantiss. Viris Pvrae Et Verae Theologiae Doctoribus, dominis, Petro
Lupino Radhemio, custodi: & Andreae Bodensteyn Carolostadio,
archidiacono, Canonicis omnium sanctorum Vuitte[n]bergeñ. ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-34878

rijs prosequitur magis q̄ ex postulat. Caterum in tanta omnium rerum turba famæ & uitæ periculo laboranti, inter alia non infelicia opuscula, & hic qualifcunq̄ est, in epistolam Pauli ad Galatas, excidit commentarius: quem, quia p̄ impatientiam æmulorum non satis expoliuit, commentarij nomine fuit dignatus: quo tamen uel inuito autore, per amicos inuolgatus est. In quo si quãdo tibi uidebit̄ uehemētior, cogitare debetis: Primū, oēs homines esse mēdaces, & p̄inde peccatores. Deinde Christi uerbū esse æternū, nec de maioribus tantum nostris accipiendum. Postremo quod hæc Pauli epistola, paulo concitatior, occasionem præbuerit, peruersos mores, studium, leges, superstitionē, luxum, libidinem, ac tyrannidem salubri seueritate uellicandi: libenter taciturus, ubi locus nō exegerit. Habet & in omnes reliquas Annotationes, quæ si hic bene cesserit, non supprimentur. In Psalterium quod scripsit, quātum per aduersarios licet, strenue prodit. Tu interim hoc fructuere, & uale. Data Vuitenbergæ, trium linguarum professione, clara.

PRÆSTANTISS. VI

RIS PVRAE ET VERAE THEOLOGIAE DOCTORIBUS, dominis, Petro Lupino Radhemio, custodi: & Andreae Bodensteyn Carolostadio, archidiacono, Canonicis omnium sanctorum Vuitenbergē. ordinariis &c. Præceptoribus suis in Christo obseruandis, F. Martinus Lutherus Augustinianus, S.

Indulgentiæ

Iudiciū uari-
um de Luthero.

FEVTIVI DIEBUS ISTIS, ORNATISSIMI UIRI, nugas aliquot de indulgentijs, res sane leuiculas, de rebus (sicuti mihi uidebar) leuiculis. Verum, ut nunc expertus sum, res omnium maximas, de rebus omnium maximis. Ego enim mire stultus, & erras grauissime, peccata & errores metiebar mandatis diuinis, & sacrosancto euāgelio Christi. Illi uero amici mei, pro gloria sapientiæ suæ, non nisi potestate Papæ, & privilegijs Rho. ecclesiæ metiuntur quodlibet operis genus. Hoc est, quod tam diuersum saperemus, & ego mihi tātas turbas cōcitarem apud Christianissimos illos, & religiosissimos sacre Theologiae professores. Acciditq̄ mihi, quod semper ueritus fui, uarium aliorum iudiciū. Alijs impius, alijs mordax, alijs uane gloriosus, alijs aliud uisus fui: quæ sors cōmunis est in publico ædificantibus (ut uulgo dicitur) & in publicū scribentibus. Tot magistros fere inuenio, quot lectores: atq̄ id gratis. Quorū felici auspicio & ductu, ne pertinax essem, & hæreticus fierem, discendum mihi fuit, neminem grauius delinquere posse, q̄ eum qui de opinionibus hominum dubitat, aut disputandi studio reluctatur, etiam si interim Christū & Christi fidem negarit: hoc est, puerile quid luserit. Qua in re, cum essem Augustæ patiebar satis paternum & benignum Pædagogum, sicut scitis, Atq̄ horū uirorum

rorum illustris, illustrissima administratione factum est, ut noua illa & admira-
 randa regnet libertas Christianorū, qua ceteris omnibus impune habentibus,
 una tantum lex sit reliqua, in qua peccari possit hodie: Hæc est potestas Papæ,
 & priuilegia Rhoma, ecclesiæ. Hinc conuiuere, consentireq; in omnes flagiti-
 orum & corruptelarū lernas: quæ ex urbe Roma, sub innoxio, & sacro Papæ,
 & Rhomanæ ecclesiæ nomine, in omnem terram sine fine exundat: sanctum
 est laudasse, ac pro uirtutibus summis adorasse, pietas est: contra mutasse, sacri-
 legiū. Tanta est ira furoris domini omnipotentis, tanta meruit impia nostra
 ingratitude, ut tam diu toleranda sit inferorum Tyrannis, qua uidemus, multo
 gemitu frustra gementes, nomen sanctum & terribile Christi, in quo iustifica-
 ti, sanctificati, glorificati sumus, tam foedis, tam spurcis, tam horrendis mon-
 stris, auariciæ, tyrannidīs, libidinīs impietatis prætexi, in seruitutem uitiorum
 cogi: & quod extremum est malorum, nomen Christi, per nomen Christi ex-
 tingui: ecclesiam, per nomen ecclesiæ uastari: atq; omnino ijs rebus nos ludi,
 falli, perdi, per quas debueramus salui fieri. Quare dū illi maximis illis rebus
 occupatur, dum mordet, dum Baal suo lanceolis se incidunt, dum Lyndio deo
 sacrificant, dumq; iactant extragantes, & declaratorias illas Rhomanæ eru-
 ditiōis fidelissimas testes: ego ad minimas res me recipere statui, id est, ad diui-
 nas literas, & inter has ad eas, quæ sunt minimi autoris (uel nomine suo testan-
 te) Pauli apostoli, qui adeo non fuit summus apostolorū, aut Pontifex maxi-
 mus, ut se minimum quoq; apostolorum, nec dignum qui uocetur apostolus
 clamet: tantū abest, ut sanctissimum se iactet. Deniq; de tribu Beniamin ortus
 est, qui a Ioseph minimus fratrum uocatur. Atq; ut nihil non sit minimum, ni-
 hilludicat se scire, nisi Iesum Christum, nec tamen hunc, nisi crucifixum, id est,
 minimum & nouissimum omnium: non ignarus utiq; de rebus illis maximis,
 & omnium primis, de potestate Rhoma, ecclesiæ, & decretis illius, non sibi ru-
 dissimo & indoctissimo apostolo, sed solis ter maximis Theologis licere tra-
 ctare. Spero autem hanc meā operam prosperius habituram, quod sit de rebus
 illis mere nihili, de potestate Christi, qua potens est in nobis aduersus portas
 etiam inferi, de priuilegijs ecclesiæ cœlestis, quæ nec maximam Rhomam, nec
 sanctissimam Hierusalem, nec ullum locū nouit, neq; hic aut illic Christū quæ-
 rit, sed in spiritu & ueritate patrem adorat. Quid em̄ tanti uiri his nugis moue-
 rentur, irritarenturue, cum sint extra eorum facultatem? Tutius ergo nunc in
 publicum uenio, abstinens ab ijs rebus, quibus illi irritantur, & rescellulas mea
 paruitate dignas, tractans. Ceterum si quid ueteris illius Tragoediæ, de rebus
 magnis coortæ, superest, ipsis relinquo, tum quod unus, & paruus, & infirmus
 præsertim cum illi & otiosi stent tota die, ego autē sim negotiosissimus. Quo-
 niam superfluum est, utrāq; partem causæ distorqueri. Sat malorum est, unam
 partem dolere & moestam esse. Porro, optimi uiri, ut uobis serio dicā, ego Rho-
 ma, Pontifici, eiusq; decretis, eum honorē habeo, quo nullus est superior: nec
 excipio, nisi principem huius Vicarij, Iesum Christum dominū nostrum & om-
 nium. Huius uerbum ita præfero Vicarij uerbis, ut nihil dubitem, secundū ip-
 sum iudicare de omnibus, & dictis, & factis Vicarij. Volo enim subiectum eum
 esse huic irrefragabili regulæ apostoli, Omnia probate, quod bonū est tenete.
 Ab hoc inquā iugo, neminem patiar collum excutere, siue nomine matris, si-
 ue magistræ ecclesiarum uehatur. Atq; ideo magis, quo nostro seculo uidimus
 concilia reprobata, rursus alia confirmari, Theologiam meris opinionibus tra-
 ctari, iurim sensum ab unius hominis pendere arbitrio, & adeo confundi om-
 nia, ut

Libertas
Christiano
seculo nos-
stro.

Furor dñi.

Vtinā mēda-
cium loque-
retur.
Stilus Rho-
manus.

Cœlestis
ecclesia.

Deuotio
auctoris.

Concilia re-
probantur.

nia, ut nihil certi pene nobis relictum sit. Sed & multas decretales esse, a sensu euangelico alienas, luce clarius est: ita ut necessitas ipsa rerum nos cogat, ad diuinæ scripturæ solidissimam petram confugere, nec temere credere ullis, quicumque sint, qui citra illius autoritatem loquuntur, statuunt aut faciunt. Nec uerendum censeo, quid contra Card. Caietanum, & Syluester Prierias adulteretur. Qui etiam in rebus fidei, nudum uerbum hominis sufficere cauillantur. Diuus Augustinus docet nulli credendum, quantalibet sanctitate doctrinaque præpolleat (credo etiam sanctissima) nisi diuinis literis, aut ratione probabili persuadeat; ne si aliter ludamus, illudamur. At hi in Christo boni autores, uolunt nos ut cogere in hanc illusionem. Sanctus Petrus toties lapsus est, & semel post acceptum spiritum, grauissimo animarum periculo errauit. Et nos homines, longe infra apostolicam sublimitatem reptantes, ultra apostolicas perfectiones eleuamus: quasi Christus mentitus sit, quando se promisit nobiscum esse, usque ad consummationem seculi. Adeo quaerimus alios Christos, in quorum nutu renutuque pendeat ecclesia. Satis est Rhomanum Pontificem, summum Pontificem esse. Impiissimum sit, Christo æqualem ei uirtutem & sapientiam affingere, sicut audent quidam. Quanquam, ut ingenue confitear, ipse pene ignoro, quæ sit, & ubi sit Rho. ecclesia, ita ludentibus, iocantibus, confundentibus nomina Rho. ecclesiarum, teterrimis illis nugatoribus, Syluester eam secat in tres Ecclesias: in Papam, in Cardinales, in populum. Quæ distinctio, quia magistralis & sufficiens est, nec membra coincidunt, facit, ut Papa & Cardinales sint extra ecclesiam, inter Paganos habendi, ut qui in essentiali ecclesia non sint. Aut tres Christos præficiet tribus illis ecclesijs, Immo nec Christus ad ecclesiam pertinebit tanto auctori, quum nec uirtualis, nec representatiua, nec essentialis sit ecclesia. Cardinalis Caietanus, passim se pro ecclesia Rho. uendit in Germania: sub nomine illius Breuiæ apostolica comminisci satis doctus. Est Rho. ecclesia, bonus ille Copista, qui declaratoriam illam pulcherrimam, qua Caietanus dignissime gloriatur, aditurus, est in formulario suo, non scripturas, aut ulla rationes, sed in memorabile tempus, consueuisse & tradidisse inueniret; hæc ipsa satis fideliter membrana illeuit. Vendunt se ubique pro ecclesia Rhomana, prout cuique libitum est, impij illi nebulones, plumbo tantum & cara Rho. curiæ totam Germaniam illudentes & exhaurientes. Quid istis iudificationibus nominum sanctorum Papæ & Rho. ecclesiarum faciunt, nisi quod nos Germanos, meros blennones, bardos, buccones, & (ut dicunt) barbaros & bestias arbitrantur, etiam irridentes nostræ illusionis & expilationis incredibilem patientiam. Proinde ego in tanto rerum & uerborum cahore, e tanta Syluestrorum sylua, ad ciuitatem Augustam reuertor, & iudicium interim sequar, quo Principes Germaniæ in nouissimis Comitibus, recte, sancte, & auguste discreuerunt, inter Rhomanam ecclesiam, & Rhomanam Curiam. Nam quomodo licuisset eis recusare decimas, & uigesimas, & quinquagesimas (id est medullas, totiusque Germaniæ semel subitanam uastitatem) quas in concilio illo sacratissimo (ut sic dixerim) Rhomano, nouerant sanctitas, & tantis legatis apostolicæ sedis expetitas; nisi tandem, licet sero, sapientes, intellexissent, non Rho. ecclesiarum decretum, sed Rho. curiæ illud esse commentum? Viderunt nimirum (dictum mirum, & nullis, neque Syluestris, neque Caietanis creditu possibile) Concilium & Papam errasse, & posse errare: aliudque esse nomen ecclesiarum Rho. & aliud quod nomine Rho. ecclesiarum geritur; Aliudque esse Rho. curiæ, aliud Rho. ecclesiarum Legatum. Hunc euangelium afferre, illum pecunias quaerere. Unde barbaris illis & bestijs tantum iudicij, nisi quod deus tandem fessus blasphem

Cogit necessitas.

S. Petrus.

Summus Pontifex.

Doctus copista.

Germani Rhomanis.

Rho. ecclesia Rho. curia.

Sapientia principum.

blasphemis sui, & irrisionibus, abusionibusq; sui, & sanctæ Rhoma, ecclesiæ nominis, monere uoluit Rhomanos proceres, ut res ecclesiæ, posito ioco & ludo, aliquñ serio curarent, anteq̃ eliciant sanguinē, dum nimium mūgunt Germaniam. Quare & ego horū Theologorū laycorū exemplo pulcherrimo, longissime, latissime, profundissime, distinguo inter Rhomanā ecclesiā, & Rhomana, curiam, illam scio purissimum esse thalamū Christi, matrem ecclesiarū, domīnam mundi, sed spiritū, id est, uitiorum, nō rerum mundi, sponsam Christi, filiam dei, terrorem inferni, uictoriam carnis. Et quid dicam? cuius sunt omnia, iuxta Paulum, i. Corin. iij. Ipsa autē Christi, Christus autē dei. Hæc uero ex fructibus suis cognoscitur. Nō q̃ magni faciendū sit, res nostras & iura diripi, cū fixum sit in cælo, Christianos in hac uita pressurā, nimbrosos, & robustos uenatores pati. Nec ab hac conditione liberabitur ecclesiā, nisi per mortem. Palma est, quanto fortius premitur, tanto sublimius exaltatur in cades. Sed quod omnibus lachrymis sit miseria maior, hæc a fratribus & patribus, in fratres & filios fieri (sicut in propheta dicit dñs, filios a parentibus uorari) quæ a Turca uix fierent; aut si fierent, non tamen nomen sanctum Christi, tam fœdis monstris pratexeretur, quæ est omnium intolerabilissima, Christi & ecclesiæ iniuria. Res sane eant, & uita pessum; At nomē Domini æternū, cur patiamur tam fœde conspurcari? Nullo modo ergo Rhoma, ecclesiæ resistere licet; at Rhomana Curia, longe maiore pietate resisterent, Reges, Principes, & quicūq; possent, q̃ ipsi Turcis. Hæc uerbosius forte & liberius. Verum propter eos, qui cum illudicibus illis, sine fine illudant Christū, coactus sum meipsum exponere, ut sciant sese errare, quando me a Rhoma, ecclesiā alienū clamant, qui purissime diligo, non modo Rhomanam, sed totam ecclesiā Christi. Deinde, q̃ certus sum, aliquādo moriendum esse, & in aduentu domini nostri Iesu Christi rationem reddendā, de ueritate, uel tacita, uel dicta, atq; omnino de talento tradito, ne ipsum abscondisse iudicet. Irascantur sane qui uolent, modo ego impij silentij reus non inueniar, qui mihi conscius sum, esse me debitorem uerbi, quantum libet sum indignus. Nunq̃ sine sanguine, aut periculo, uerbū dei tractari potuit. Sed sicut pro nobis mortuū est, ita uicissim, sui confessione, & nos pro se mori exigit. Nec est seruus maior domino suo. Si me (inquit) persecuti sunt & uos persequentur. Si meū sermonem seruauerint, & uestrum seruabunt. Sed ad me redeo, & ad uos, optimi uiri, refero, seu (ut Paulino utar uerbo), uobiscū cōfero hoc meū in Paulinam epistolā studium, tenue quidem illud, nec tam cōmentarium, q̃ testimonium meæ in Christo fidei, ne forte in uanū cucurrerim, & sensum Pauli nō satis tenuerim. Hic em̃, quia res dei, & serio maxima est, abs quo libet puero erudiri cupio. Maluissim certe & ego expectare cōmentarios olim ab Erasmo, uiro in Theologia summo, & inuidiæ quoq; uictore pmissos. Verum dum ille differt (quod deus faxit, non sit diuturnū) cogit me in publicum ire casus iste, quem uidetis. Scio quidem me infantem & ineruditum, sed tamē (quod ausim) pietatis & eruditionis Christianæ studiosum, atq; hoc ipso eruditorem his, qui diuina mandata, impijs legum humanarū pompis, mere ridicula & ludibria fecerunt. Vnū spectauī, si consequar, ut mea opera ij, qui me apostolicas epistolas audierunt enarrantē, Paulum apertiore habent, & feliciter me superent. Sin nec id effeci, age, & hoc libēs perdiderim laboris, conatus reliquus est, quo alios ad Paulinam Theologiam uolui accēdere, quem nemo bonus mihi uitio dederit. Valete.

Res ecclesiæ
serio curandæ

Ecclesia Rhomana.

Rhomanæ
curia.Fiducia
auctoris.Christianū
aduerte.Modestia
uiri.